

D E P L A T E
(!)(!)(!)(!)(!)(!)(!)(!)

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.
9e jaargang, nr 9 - september 1980.

EEN WOORDJE VAN DE VOORZITTER

De voordracht van de Heer Walter MAJOR, die aangekondigd was voor donderdag, 25 september a.s. kan wegens een zwaar heilkundig ingrijpen die de Heer W. MAJOR onlangs moest ondergaan, op de aangekondigde datum niet doorgaan. Wij hadden gehoopt een andere spreker te vinden maar dit bleek helaas te laat te zijn.

Een debat-avond over "Oostende en haar architecturale waarden" werd eveneens in het vooruitzicht gesteld, maar kon wegens gebrek aan een goed samengesteld paneel evenmin tot de laatste mogelijkheden behoren. We hopen dat de leden ons zullen willen begrijpen en verontschuldigen.

Tevens maken we van de gelegenheid gebruik om ons bestuurslid de Heer Walter MAJOR een spoedig herstel toe te wensen. Hij heeft ons stellig beloofd na zijn convalescentie in 1881 zijn voordracht te houden. Wij houden daar graag rekening mede, maar zijn algemeen herstel gaat voor alles, zodat we zullen verheugd zijn hem terug in ons midden te zien.

August VAN ISEGHEM
Voorzitter

HET HEEMKUNDIG MUSEUM

Het Heemkundig Museum "De Plate" is tot 30 september iedere dag met uitzondering van de dinsdag, goepend van 10-12u en van 15-17 u.
Breng geregeld eens een bezoek aan UW Heemkundig Museum, het wordt dan steeds een kommerloos uurtje waarbij U oude herinneringen kunt ophalen.

G. V.

PRENTKAARTEN

- Volgende prentkaarten zijn nog te koop in het Heemkundig Museum :
1. 3 binnenzichtkaarten (visserscafé, scheepvaartafdeling, vaandels en karretjes) 20 F.
  2. 3 kaarten Kulturele Raad 10 jaar 5Verlorenstraat, Vagevuur, Oude Watertoren) 20 F.
  3. Een reeks van 15 kaarten "Oostende 1964" 20 F.

Al die reeksen gaan vlug weg en zullen niet herdrukt worden.

G. V.
80/113

Edgard Auguin, Plages belges

I Les Pêcheurs flamands (1898)

Een der kleurrijkste toeristische geschriften over de Belgische kust, uit de vorige eeuw, is zonder twijfel het vierdelig werk van Edgard Auguin, Plages belges (1re édit. Nancy, 1898 ; 2me édit. Paris, 1898-1899) dat ik hier in vier bijdragen wil bespreken.

Uit de biografische documentatie, kort na zijn dood (1901) gepubliceerd in Nancy, licht ik het volgende.

Edgard Auguin werd geboren te Parijs op 24 februari 1844 en behaalde het diploma van mijnbouwkundig ingenieur het jaar dat de Frans-Duitse oorlog uitbrak waaraan hij deelnam. Als luitenant bij de artillerie werd hij gekwetst aan de voet en eervol uit de dienst ontslagen. Kort na de oorlog huwde hij en ging in de journalistiek. Hij werd hoofdredacteur eerst van Le Vosgien in Epinal (1871-1872), daarna van Le Journal de la Meurthe et des Vosges in Nancy (1873-1889), ook een tijdje van Nancy-Artiste (1884-85) en tenslotte verantwoordelijk directeur van de door hem gestichte "Revue industrielle de l'Est" (1892-1901).

Hij was vergroeid met zijn adoptief vaderland, lui qui était devenu si lorrain et si bon nancéien ... en speelde als journalist, letterkundige en man van de wetenschap een bijzonder actieve rol in het culturele leven van dat stuk Lotharingen. Ook als kunstcriticus was hij zeer bedrijvig, vooral op muzikaal en plastisch gebied. Hij schreef fijne concert- en theaterkronieken, was zelf een talentvol tenkenaar en liet bij gelegenheid in de kathedraal zijn mooie baritonstem horen. Toch kreeg die intellectueel en moreel hoogstaande man, met zijn heldere geest, zijn vast oordeel en ruime ontwikkeling weinig eerbewijzen. De bekrompenheid, de haat en de nijd van zijn tegenstanders (o.a. van de burgemeester van Nancy) achtervolgden hem en bezorgden hem veel teleurstellingen en vernederingen. De laatste vijftien jaar van zijn leven waren versomberd door weduwschap, familie zorgen en ziekte.

Hij stierf te Nancy op 24 november 1901 aan een slepende hartkwaal. Na de rouwplechtigheid, bijgewoond door een groot aantal hooggeplaatsten, werd zijn lijk naar Parijs gevoerd waar het bijgezet werd in de familiegrafkelder. Hij liet twee zonen na.

Zijn voornaamste publicaties - buiten zijn journalistieke en talrijke andere opstellen - zijn : "Monographie de la Cathédrale de Nancy (1882) (zijn hoofdwerk) en "Plages belges".

Edg. Auguin was verliefd op onze kust waar hij vele jaren, als kleine jongen al, de zomer doorbracht, bij voorkeur in Heist. Zijn opmerkingsgave, zijn weetgierigheid, zijn historische belangstelling, zijn sociaal gevoel, zijn ruimdenkendheid, zijn natuurliefde, zijn eruditie, zijn welsprekend en vaak dichtertlijk woord, zijn humor, dat alles maakt de lectuur van zijn aantekeningen die hij zelf (dikwijls voortreffelijk) illustreerde en waarin hij verzen en citaten opnam, tot een leerrijk genoeg. Geen wonder dat K. Van Isacker in zijn merkwaardige synthese "Mijn Land in de Kering", deel I, 1830-1914, 2de dr. 1978, Auguin herhaaldelijk citeert en ook tekeningen van hem overneemt.

De inlichtingen van E.A. steunen niet alleen op persoonlijke observatie, maar ook op gesprekken met vissers, hoteliers, reders, toeristen, onderwijzers. Daarbij moeten wel eens moeilijkheden opgerezen zijn omdat hij - wat hem echt verdroot - de taal van de streek niet kende. Een sympathieke trek van de auteur is zijn bescheidenheid. Op ietwat overdreven wijze bekent hij : je ne suis qu'un touriste ignorant, un parasite de l'art, un chemineau de l'impression, de l'impression fugitive (I, p. 88).

E. Auguin was een man van de oude stijl, een zachtzinnig poëet met een nostalgieke ziel. Voor de belangstellende lezer steekt zijn omvangrijk document - waaraan hij jaren heeft gewerkt - over toestanden bij ons van ongeveer een eeuw geleden, vol boeiende bijzonderheden. Vele van zijn tekeningen hebben documentaire waarde. Ook stamboomonderzoekers vinden hier heel wat informatie.

Vooraf wegens het scherp contrast van die tijd tegenover de onze, houd ik mijn bespreking nogal uitgebreid en citeer ik de auteur herhaaldelijk in zijn eigen sierlijk Frans, om niets te bederven door een vertaling. Vele van zijn opmerkingen en uitspraken zijn natuurlijk achterhaald want door de "voortuigang" is die oude wereld weggedrukt en is er een nieuwe in de plaats gekomen die Auguin zeker niet onderdeeld zou waarderen.

Het eerste deel "Les Pêcheurs flamands" (1898, p. 92, 45 pent.), zoals de drie volgende overzichtelijk ingedeeld in korte hoogdstukjes, draagt een synthetische en enigszins misleidende titel omdat E.A. bijna uitsluitend over de vissers van de Oostkust, d.w.z. die van Blankenberge en vooral van Heist (waarmee hij het meest vertrouwd was) handelt.

Zijn zedenstudie begint onze "Parisien" met te constateren dat de bevolking van Normandië zich meer en meer van de zee afkeert. Dat is niet het geval met de Vlaamse vissers "qui sont aussi des Normands", beweert hij. "De Dunkerque à Katzand on naît et on reste pêcheur ..." Die Vlaamse vissers, zo gaat hij verder, vormen een soort van kaste en trouwen meestal onder elkaar. Katholieke tradities komen nog sterk tot uiting. Ze houden nog allen hun Pasen, maken een kruisteken vooraleer in zee te steken en gaan niet uit vissen op zondag.

De visserssloop uit Heist is dezelfde als die uit Blankenberge. Ze is ronder en plomper dan die van Oostende; een tweemastschuit van een eeuwenoud model, met geringe diepgang, geschikt voor een zee bezaaid met zandbanken en om getrokken te worden op het strand wat gebeurt door middel van ankers. Vooraan bevindt zich een kleine beschutte maar stinkende ruimte (nl. de roef) die dienst doet als kook-, eet- en slaapplek en als voorraadkamer.

Terloops wijs ik erop dat je veel meer precieze technische details over die Blankenbergse (en Heistse) schuit vindt in het rijk gedocumenteerde en overvloedig geïllustreerde werk van G. en R. Desnerck, "Vlaamse Visserij en Vissersvaartuigen", 1976, deel II, p. 113-114. Uit een confrontatie blijkt dat Auguin, ter zake nochtans een dilettant, vrij goed ingelicht was.

De bemanning van de Heistse schuit bestaat gewoonlijk uit een schipper, drie matrozen en een jongen. Tijdens de vangst, die doorgaans 36 uur duurt, wordt geen verse vis gegeten en wordt er ook niet geslapen. Ze vissen met sleepnet en stakevleet (volgens G. en R. Desnerck, a.w. II, p. 114, noot 5, werd dat laatste net gebruikt tot ca 1885, Auguin kwam al vóór dat jaar naar Heist).

De economisch zwakke vissersbezitten de schuit niet in eigendom. Wanneer die hersteld moet worden, vallen ze werkloos en zonder inkomsten. Eigenaar kunnen ze nooit worden, maar wel oud in armoede.

Hun kledij - waarover ik gauw heenglij - is zeer omslachtig (op zee o.a. drie soms vier broeken, drie paar kousen, enz.). Het jaar door dragen ze witte klompen maar naar de mis gaan ze met zwarte glimmende. Hun hele uitzet kost 225 fr., het onderhoud ervan gemiddeld 100 fr. per jaar wat 1/6 van een jaarloon betekent. In Heist schommelt dat tussen 700 en 200 fr. Een slecht jaar betekent natuurlijk ellende en schulden.

Op zee eet de visser sober: brood, smout en vis. Hij drinkt koffie met cichorei. Alcohol is streng beperkt. Ook aan wal is het dagelijks menu schraal. Er wordt veel droogvis gegeten. Bovendien hebben de meeste Heistse vissers een lapje grond ("entre la dune et Ramskapelle") waarop hun vrouwen wat groenten winnen. En velen kweken een varken.

Zoals elders halen de vissers hun geldelijke verdienste gedeeltelijk uit de totale opbrengst en gedeeltelijk uit de deelvis. Vet is dat niet want de (dure) netten, touwen, bennen e.d. zijn voor hun rekening. Daarom zitten vrouwen en oude vissers geregeld nieuwe netten te breien.

EDOUARD AUGUIN

JOHANNINA VAN DIERENDONCK
(Heyst).

NAPOLÉON VAN DIERENDONCK, à table.
Le coup de genièvre.

De vissersvrouw probeert zoveel mogelijk uit de deelvis te slaan, de visser zoveel mogelijk van zijn loon achter te houden om 's zondags te kunnen drinken want hij is bezeten door de drankduivel. Voor de 2 000 inwoners van Heist waren er 80 herbergen. Op twee dagen kon een visser een heel weekloon (gemiddeld 10 fr.) verdrinken. Van daar huiselijke twisten en vechtpartijen. Soms moest een dronkelap de maandagmorgen door vrouw en dochter naar zijn boot gedragen worden om straf voor woordbreuk te ontlopen (E.A. tekent zo'n scène). De sociale achterlijkheid van de Heisterse vissersbevolking blijkt ook hieruit dat 85 % analfabeet is. De jongeren vinden geen vest werk. 's Winters wat helpen bij metselaar of timmerman, 's zomers een jobje tijdens het badseizoen en verder veel leegloperij.

In de beschrijving van de vissers zelf volgt onze romantische auteur te veel zijn fantasie want hij ziet een duidelijk verschil tussen die van Heist en die van Blankenberghe. Ik citeer : "Ceux de Heyst ont un ensemble plus inculte ... plus osseux, le bas de la figure moins volumineux. Dans l'architecture même de la tête, on sent un commencement d'affinement qui disparaît plus au Nord. Les premiers sont glabres, porteurs de chevelure et de sourcils de haute futaie. A Blankenberghe la fantasie des coupes bat son plein ... (p. 50). Hij tekent (soms heel expressief) een tiental koppen en vermeldt namen, voor Blankenberghe o.a. Duynslager, Sampsoon, Claeys, Marmenhout ; voor Heist o.a. De Voogt, Keesen, Beecker, Savels, Van Dierendonck.

Voor al naar zijn Heistse zeerobben kijkt hij op. In zijn bewondering vindt hij vurige bewoordingen waarmee hij de stoerheid van die "dompteurs de lames" treffend uitschildert. Hier komt zijn zwierige, krachtige en beeldende stijl het duidelijkst tot uiting. Oordeel zelf. "Tous ont, sous leur aspect de rudesse, une bonhomie massive, énorme, qui les distingue entre tous les marins de la côte. Ce sont des modèles de sang-froid. Ils respirent la tranquille lenteur d'un métier dont la prévoyance est la première vertu. Leur placidité déconcerte nos tempéraments de citadins névrosés. Dans ces corps charpentés à coups de haches, comme leurs chaloupes, dans ces muscles où le phosphore de la mer emmagasine la force depuis des siècles, sur ces fronts où l'inquiétude perpétuelle de l'horizon burine dès l'enfance de larges sillons, dans ces yeux limpides et probes, c'est en vain, qu'en dehors du vice alcoolique, on chercherait la trace d'une de ces passions qui minent les ouvriers des villes ...

Le vent, le soleil, les alcalis de la mer ont beau bistrer et craqueler leurs épidermes comme la couverture d'une faïence japonaise, la couleur de la peau n'en reste pas moins intense, vibrante, baignée qu'elle est par les splendeurs d'un ciel incomparable. Sans le genièvre qui les ruine jusqu'à la moelle, ces hommes de fer vivraient cent ans. Ceux - très rares - qui dépassent la cinquantaine en sont la preuve ...

Leur robuste carrure, leur poitrine large, leur ossature colossale et leur musculature nerveuse jusqu'à quarante ans - caractéristique des races nourries de poisson - l'allure lente de leur marche, la souplesse de leurs mouvements alourdis cependant par l'épaisseur des habits, la pesanteur de leur démarche, tout imprime à leur personne un cachet de tranquillité grave qui naît de la confiance en soi-même et du contact permanent avec le danger. Ce sont bien les bretons de la mer du Nord" (p. 54-55).

Een sterk verspreide en geziene familie is die van Van Dierendonck. Daar is de populaire stokoude Philippe Van Dierendonck, bijgenaamd Napoleon. Met zijn hoge hoed. "Vieux cormoran, réduit tristement à louveroy d'estaminets en estaminets". E.A. heeft hem twee keer gekonterfeit. Op de tekening van 21 augustus 1885 (sprankelend van realisme) lees je : "97 ans doyen des pêcheurs de Heyst" (p. 85). Op die 1888 luidt het onderschrift : "ancien doyen centenaire" (p. 57).

Hier heeft E.A. zich, waarschijnlijk door die taaie Napoleon zelf, een beetje laten bedotten. Toch vermelden de registers van de burgerlijke stand in Heist een indrukwekkend cijfer. Philippus Jacobus Van Dierendonck werd er geboren op 7 augustus 1798, huwde er (5.09.1820) met Theresia Van de Moere (1796-1878) en

stierf er op 9 april 1895 in het huis van zijn dochter Rosalia (1823-1895) die met Philippus Savels (1823-1904) getrouwd was. In 1885 was Napoleon dus 10 jaar jonger dan de opgegeven leeftijd. Wel kan hij als scheepsjongen gediend hebben "dans la marine du premier Empire ..." en zo zijn bijnaam verkregen hebben. Terwijl hij die ouderdomsdeken portretteerde, zo vertelt E.A., verklaarde Napoleon hoe spijtig hij 't vond dat hij geen Frans kende. "Au cinquième petit verre de genièvre, il s'est indigné dans son patois flamand que deux hommes comme lui et moi, sortis de la même côte d'Adam, ne pussent s'expliquer dans le même idiome - le sien" disait-il, étant le seul vrai, celui que le bon Dieu parle en paradis" (p. 60). En dat herinnert dan onverwacht aan de humanist Jan van Gorp uit Hilvarenbeek, alias Joannes Goropius Becanus (1518-1572), die ook al zo iets beweerd had.

Die Napoleon, zegt E.A., heeft een grapjas van een zoon, Anselmus, 72 jaar oud, garnaalvisser en organisator van zeetochtjes. Dat klopt echter niet met de gegevens van de burgerlijke stand in Heist. Napoleons oudste zoon was Pieter Franciscus (1825-1860) gehuwd met ene Joanna Theresia Van Dierendonck (1821-1896). Een zoon van hen, geboren 1857, heette Anselmus en was dus in 1888 slechts 31 jaar oud. E.A. is blijkbaar verstrikt geraakt in de Van Dierendonck-puzzle. En naamdragers zijn er nog bij de vleet in Heist.

Ook voor het vrouwelijk element vindt Auguin woorden van deernis en lof. In Heist zijn de jonge meisjes, die ook voor de groentetuin moeten zorgen en dus dikwijls van huis weg zijn, vroeger dan elders geëmancipeerd. Niet zeldzaam zijn de jonge ongehuwde moeders. Bijna altijd trouwen ze met de vader van hun kind en het worden doorgaans oppassende werkzame huisvrouwen. Op hun 50e jaar zijn ze oud. Als weduwe of grootmoeder leven ze meestal van de openbare liefdadigheid en van de steun van hun kinderen in wier gezin ze helpen. Voor hun 40e jaar geven ze lichtjes toe aan de mode; daarna dragen ze weer de oude klederdracht (lintmuts en kapmantel) die de voorkeur van de auteur geniet.

Onomwonden verklaart hij: "Les vieilles flamandes? ... Je les admire avec passion" (p. 72). Die vrouwen waren de schildersmodellen van de grote Vlaamse Meesters. Ze straalden rust uit, eenvoud en natuurlijkheid. Sinds de Spaanse bezetting zijn ze onveranderd gebleven. Idealiserend mijmert E.A. over die historische continuïteit. "... ce sont bien là ces mêmes admirables visages, d'une réalité si poignante et d'une rigueur si pacide qu'elles nous déconcertent aujourd'hui par l'intensité du repos intérieur qui s'en dégage. Ce sont ces mêmes modelés aériens, ces mêmes abandons naïfs de poses, ces mêmes allures, ces mêmes airs de têtes graves, qui nous laissent stupéfaits encore, à trois cents ans de date, cherchant quel charme intime peut rayonner encore de ces faces simples et foncièrement probes" (p. 75).

Van alle schetsen van vrouwen waarmee E.A. zijn tekst illustreert, is die van Johannina VanDierendonck (waarschijnlijk die boven vermelde schoondochter van Napoleon: Joanna Theresia) veruit de merkwaardigste. (p. 78). Ze heeft iets monumentaals en ademt waarlijkheid en levensernst uit. Die twee portretten, dat van Napoleon (p. 85) en dat van Johannina, de mooiste uit de hele reeks, openbaren overduidelijk het groot plaatselijk talent van Auguin.

Na een bladzijde over het vissersinterieur - dat opgefleurd wordt door de glans van ijzer, koper, hout en faïence - onderstreept E.A. nog eens de religieuze inborst van de bevolking. De Vlaamse vissers zijn godsdienstig maar niet kwezelachtig. Die van Heist zijn wel het minst vurig. Monkelend noteert hij hun houding bij een begrafenisplechtigheid. "... ils vont prendre avant l'introït, de l'eau bénite à l'église et, pendant le Dies irae, du genièvre à l'estaminet" (p. 83). Leuk is ook het volgende. Daar de dorpspatroon de H. Antonius de kluizenaar is (die met het zwijn dus), wordt elk jaar aan de pastoor een speenvarken geofferd om de overige varkens van ziekte te vrijwaren. Sommige toeristen verwarren die heilige met zijn naangenoot van Padua. Om hun verloren voorwerpen terug te krijgen

spenderen ze mild ter ere van de minderbroeder en helpen zo het speenvarken van zijn homoniem vetmesten.

In het laatste hoofdstuk betuigt Auguin opnieuw zijn diepe sympathie voor de vissers : "ces honnêtes demi-sauvages, vestiges naïvement robustes et naïvement ivrognes des marins du moyen-âge- ..." (p. 86). Hij voelt zich zelfs gesticht door de ongekunsteldheid en oprechtheid van die ruwe zeebonken. "A notre époque de "rosserie" courante, au déclin de tout principe et de toute foi (een klacht van alle tijden !), j'ai trouvé quelque profit moral au spectacle de ces mâles simplicités. A leur rudesse, mon coeur est allé demander le secret de sa vaillance comme allait aussi mon corps demander aux assauts de la lame le secret de ses plus vivaces réconforts. Je suis revenu meilleur de ce contact ; un peu mortifié sans doute, mais plus capable de sacrifice, plus respectueux de ce devoir accompli froidement, par le pilote comme par le mousse, avec, au coeur la sérénité des vieillards, aux lèvres, le sourire des enfants" (p. 87).

Hij vergelijkt het gezwets uit zijn burgerlijk milieu met de ongemaktheid van dat zeevolk. "J'ai pesé nos forfanteries mondaines ; je leur ai cherché quelque commune mesure avec ces audaces ingénues. Je me suis affligé de n'en trouver aucune. Qu'un point d'honneur nous mette l'épée à la main : vite des amis, un médecin, une attestation et deux signatures ! Eux, ne désarment jamais, sans médecin, sans témoins. L'Océan ne fournit pas de procès-verbal" (p. 87). Wie kent er oprechter creduliteit aan die zo vaak misprezen vissersstand !

Tot slot groet B.A. ontroerd de afgetakelde zeerotten "ces braves invalides de la mer". En betreurt nog een keer dat hij hun taal noch spreken noch schrijven kan. Je hoeft niet akkoord te gaan met alles wat Edgard Auguin schrijft, maar als je hem leest, hou je van hem.

G. BILLIET

Oude thesissen over Oostende van vóór Wereldoorlog II

Wijlen Prof. Dr. Hubert Van Houtte (1872-1948) was vóór en tussen de twee wereldoorlogen de geschiedenis van de moderne tijden toevertrouwd aan de Rijksuniversiteit te Gent en hij bleef die taak waarnemen tot hij, in 1943, emeritus werd. Door zijn oorspronkelijk werk, zowel als door de leiding die hij zijn studenten verstrekte, wist hij onze kennis van de te onzent al te zeer verwaarloosde 17de en 18de eeuwen aanzienlijk uit te breiden. Hij trad als promotor op voor de licentiaatsverhandelingen van B. L'Abbé : "Geschiedenis van Oostende gedurende de 18de eeuw, volgens de rekeningen en de resolutieboeken, met inleiding over het ontstaan van Oostende en hare ontwikkeling" (1935), alsook voor Nelly Terlinck : "Bede en belasting in Vlaanderen gedurende de godsdienstoorlogen tot de inneming van Oostende" (1939). L. Michielsens verdedigde zijn doctoraat (nieuw stelsel) onder de supervisie van H. Van Houtte en gaf het de titel mee van "Kapitalisme te Antwerpen in de 17e en 18e eeuwen" (1937) ; nog hetzelfde jaar verscheen van Michielsens hand een artikel in de "Bijdragen tot de geschiedenis" (jg. 28, 1937) over : "Het einde van de Oostendsche Compagnie". H. Vyaene bracht het in 1938 tot licentiaat in de geschiedenis bij H. Van Houtte met een verhandeling over : "De groote nationale compagnie voor zeevaart en vischvangst te Nieuwpoort in 1727".

E. SMISSAERT

Nog de vliegtuigramp te Stene

In verband met de art kelen van de vliegtuigramp in 1937 te Stene, die verschenen zijn in "DE PLATE" in het voorjaar van 1980, heb ik nog enkele persoonlijke herinneringen onthouden.

In die tijd (in 1937) was ik leerling in de jongensschool van de Sint-Lodewijkschool op de Konterdam. Ik was toen ongeveer 8 1/2 jaar oud. Op gewone, klare dagen konden we vanuit de speelplaats van onze school de schouw van de steenoven zien. Laten we even het vliegveld en de steenoven situeren.

Op dat tijdstip grensde het vliegveld van Stene, aan een gedeelte van de nu bestaande Maurits Sabbeaan, de Steense Dijk, de Dode Kreek (nu overwelft) en de achterzijde van de begraafplaats van de Stuverstraat.

De steenoven, waarvan de schoorsteen een deel van uitmaakte, kan ongeveer gesitueerd worden : langs de Statiestraat (nu de Oude Stationstraat, die het kruispunt Steense Straat (nu Zilverlaan), en de Gistelse Steenweg verbond met de Guido Gezellestraat. De schouw van de steenoven stond ongeveer op het terrein rechtover het oude gemeentehuis van Stene (van na de tweede wereldoorlog), de Dhalialaan en de Jasmynlaan. Het jaar van de ramp was 1937, maar de juiste datum is mij onbekend. Ik herinner mij nog goed die bewuste dag. Er hing toen een dikke mist, vanaf de speelplaats van de school konden we de schouw niet zien. Gedurende die namiddag hadden we wel buiten lawaai gehoord, maar slechts na de schooltijd werd verteld dat een Duits passagiersvliegtuig tegen de schouw van de steenoven gevlogen was. Het bewuste vliegtuig kwam uit Keulen, en moest normaal geland zijn op de Brusselse luchthaven, maar wegens de daar heersende mist werd het afgeleid naar het vliegveld van Stene. De passagiers, die van de Duitse adel waren, waren op weg naar een bruiloftsfeest in Groot-Brittannië.

Alle 11 inzittenden van het vliegtuig werden verkoold. De lijkkasten met de stoffelijke overschotten werden opgebaard (voor enkele dagen) in de parochiezaal die deel uitmaakte van de school. (Die parochiezaal en een gedeelte van het klooster werd reeds enige tijd geleden afgebroken). De bovengenoemde parochiezaal bevond zich op de hoek van de Guido Gezellestraat en de Sint-Jorisstraat.

Bij de ramp heeft het vliegtuig een deel van de schouw afgerukt. Het afgerukte gedeelte van de schouw en het vliegtuig viel neer aan de voet van de schouw.

Maanden later werd de schouw terug opgebouwd tot zijn originele hoogte.

Met deze wat lange uiteenzetting hoop ik iets te hebben bijgedragen tot de kennis over de geschiedenis van onze stad (toen nog de gemeente "Stene").

Em. PROVOOST

EEN TURKSE VLAMING --- HASSAN DJEMIL PACHA (alias EDMOND BELOREL)

Een buitengewone biografie is deze van Edmond Delobel ! Hij werd geboren te Oudenaarde op 19 november 1839. Zijn vader was legerkapitein en zijn grootvader, luitenant-generaal Delobel, spoorde hem aan ook de militaire carrière te kiezen.

Na de pupillenschool, op 16 jarige leeftijd, vervoegde hij het eerste linie regiment waar hij aan 21 jaar de graad van luitenant bekam. Dan ging hij over naar de grenadiers te Brussel, waar hij in 1875 het brevet bekam van kapitein om over te stappen bij het 8ste linieregiment.

Bij de oorlogsverklaring van Rusland aan Turkije in 1876 dacht hij dat het Turkse leger, zeker slecht bewapend, zijn diensten en een grote zending wapens erg zouden waarderen. Hij bekam verlof zonder soldij en vertrok naar Constantinopel !

Zijn verwondering was groot toen hij ontvangen werd door de minister van oorlog van het ottomaanse rijk die hem de Oostenrijkse repetitiegeweren en de Krupp-kanonnen van de modernste type toonde !

De bewapening van het Turkse leger was ten dien tijde veel vernuftiger dan die van het Belgische leger.

Deze constatactie was voor Delobel niet alleen een bittere verwondering maar ook een echte ruine !... Maar ja, als rasechte Belg, die nooit de moed verliest, geraakte hij bevriend met een hoger officier van het Turkse leger die hem voorstelde aan de Sultan.

Op het einde van 1876 nam hij zijn ontslag bij het Belgisch leger en werd "Hassan Jémil Pacha", kapitein van het Turkse rijkswacht !

Zijn militaire capaciteiten werden vlug gemerkt en in min dan een jaar was hij kolonel, vleugel-adjutant van de Sultan, dan brigade-generaal, divisie-generaal, luitenant-generaal tot de hoogste graad van de Turkse militaire hiërarchie : veldmaarschalk!

Steeds dienstvaardig voor zijn landgenoten die in Turkije vertoefden werd hij benoemd tot commandeur in de Leopoldorde, door Koning Leopold II.

Hassan Djémil Pacha die de oudste broeder was van de commandant van het vrijwilligerspompierskorps van Schaarbeek was grootlint van de Osmanië Orde en van de Medjide Orde en natuurlijk van veelvuldige vreemde Orden.

Wat hij geworden is, weet ik helaas niet, maar een ding staat vast, dat het toch zeker de moeite was... TURKS te worden.

Marc BOUSSY

N.B. Edmond Delobel was de schoonbroer van fotograaf Jules Duhammeuw, fotograaf, grootvader van mijn echtgenote Claire Brunswyck.

EEN OPMERKELIJK IN MEMORIAM OVER EEN GROOT MENS : CARLOS HOOF

De Oostendse medicus J. van Dijstadt liet in "Wetenschappelijke Tijdingen" (jg. 39, 1980, nr 1, kol. 39-56) een zeer lezenswaardig en uitvoerig, sober maar toch gevoelig "In Memoriam Prof. Dr. Carlos Hooft (15 maart 1910 - 21 januari 1980) verschijnen. Dr. Carlos Hooft was de eerste hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent in de kindergeneeskunde, belast met de leiding van de kinderkliniek, en had, ook zeker in het buitenland, rang en faam verworven. Hij overleed, na veertig jaar dienst op het hoogste niveau en op de drempel van het emeritaat, plots te Gent op 22 januari 1980. J. Van Dijstadt heeft de overleden professor van zeer nabij gekend en deelt zijn necrologische notitie als volgt in : een kort, globaal curriculum vitae ; student aan de universiteit ; geneesheer, veelzijdig hoogleraar en geleerde ; een groot mens ; man van één stuk.

Terloops : "Wetenschappelijke Tijdingen", orgaan en tijdschrift van de "Vereniging voor Wetenschap", zal van 1981 af voortaan geheel in het teken staan van de wetenschappelijke studie van de geschiedenis van de Vlaamse Beweging, in haar breedste betekenis, en op dit geboed pogen een unieke rol te kunnen vervullen.

E. SMISSAERT

EEN EERVOLLE VERMELDING VOOR JOHN GHEERAERT IN D.W.B.

Albert Westerlinck, een gereputeerd literair criticus en emeritus-hoogleraar van de K.U. Leuven, kreeg het boek van John Gheeraert "Vertellingen uit Het Zeepaardje" toegezonden en schreef een korte recensie in "Dietsche Warande en Belfort" (nr. 2, februari 1979, blz. 151). Hij noemt het een "zeer leerrijk en plezierig boekje" en merkt op : "Wat mij persoonlijk het meest bij het lezen heeft getroffen, zijn de moeilijkheden van onze voorouders om te reizen naar Oostende en elders". Het boekje van John Gheeraert, leraar en jong prozaschrijver uit Bredene, is nog te koop aan de prijs van 200 F., ook in het Heemkundig Museum op het Wapenplein.

E. SMISSAERT

80/121

Twee recensies over Desnerck's "Oostends Woordenboek"

Nu er een zekere recul is sedert het verschijnen van Roland Desnerck's "Oostends Woordenboek" (2de druk, Handzame, Dewilde, 1972), met een aanhangsel gepubliceerd in 1979 (kostprijs : 200 F.), ben ik even mijn licht gaan opsteken in de "Bibliografie van de Nederlandse taal- en literatuurwetenschappen", het bibliografisch referentiewerk. Wat denken de geleerden, de vorsers over Desnerck's opzet ? Antoon VIAENE, in 1979 overleden, bespreekt Desnerck's woordenboek in een artikel getiteld : "De volkstaal in Oostende" (in : Biekorf, LXXIII, 1972, nrs 7-8 (juli-augustus), blz. 243-244). Prof. Em. Willem Pée bracht lof en wat kritiek uit (de gewone gang van zaken : zoet en zuur) op het "Oostends Woordenboek" in het gespecialiseerde tijdschrift "Taal en Tongval", XXVII, 1975, nr 4 (oktober), blz. 177-180. Dat zijn, bij mijn weten, de enige boekbesprekingen op Desnerck's dialectwoordenboek... In Omer Vilain's "Langs de Galerijen" (Oostende, eigen beheer, 1976) wordt o.a. ook over het Oostendse dialect gehandeld.

E. SMISSAERT

Hugo Claus' kortstondig verblijf te Oostende op het einde van de veertiger jaren

Aan de Franse acteur en dramaturg Antonin Artaud is het eerste "experimentele" gedicht van Hugo Claus gewijd uit zijn plaquette "Registreren", die Claus met een eigen bandontwerp in 1948 door de uitgeverij "Carillon", op dat moment eigendom van zijn vader Joseph, te Oostende laat publiceren. In 1948, na een kort verblijf thuis, "vlucht" Hugo Claus, 5 april 1929) - dichter, romancier, toneelschrijver en -regisseur, vertaler, scenerioschrijver en cineast - naar Oostende, waar hij al spoedig kennis maakt met de eigenaar van het "Hotel de Londres", een kunstminnaar en kriminoloog, die hem in ruil voor zijn gezelschap gratis logies aanbiedt. Tot zijn vertrek naar Parijs woont H. Claus op de bovenste verdieping van dat hotel tegenover de vissershaven. In de havenkroegen van Oostende ontmoet Claus de bohémien Dries Masure, die zich uitgever waant, sinds hij zijn eigen werk laat drukken en er mee langs de cafés leurt. Tijdens zijn verblijf te Oostende schrijft Hugo Claus in 1948 de later befaamde en dikwijls herdrukte roman "De Metsiers" en in 1949 zijn meesterlijke novelle "Het Mes" neer. In Oostende leert Hugo Claus ook Elly Overzier kennen, de dochter van een Nederlandse reder en aandeelhouder van Brunet & C°. De negentienjarige Elly heeft dan in binnen- en buitenland scholen bezocht om er o.m. muziek, Frans, Duits en tekenen te studeren. Ook volgt zij later de kunstnijverheidsschool en de film- en toneelschool. Reeds in het eerste nummer van "Tijd en Mens" verschijnen van Claus "Drie blauwe gedichten voor Ellie" en spoedig ook zijn "Ring om Ellie" in het "Nieuw Vlaams Tijdschrift". In "Tijd en Mens" publiceert Hugo Claus o.m. zijn lange gedicht "April in Parijs", zij zijn "Nota's voor een Oostakkerse Cantate" en de eenakter "De getuigen". Intussen is Claus sinds 3 januari 1949 in het leger terechtgekomen, waar hij al spoedig redakteur wordt van "Soldatenpost", het officiële weekblad van het Belgisch Leger. Kort na zijn afzwaaien, op 29 maart 1950, krijgt Hugo Claus zijn plaats in de beweging van "Cobra". In december 1950 verschijnt de roman "De Metsiers", maar Claus is dan al samen met Elly Overzier naar Parijs vertrokken, waar zij met enkele onderbrekingen tot 1953 zullen verblijven.

Bron voor deze notitie : KOOLJMAN (Bert), Hugo Claus, Brugge, Orion, 1976 (Grote Ontmoetingen, nr 7), blz. 9-12.

E. SMISSAERT
80/122

Net als zijn collega's was LE BON op de eerste plaats portretfotograaf. De meeste Oostendenaars van die dagen zullen ooit wel eens plaats genomen hebben voor zijn lens, wachtend op het legendarische vogeltje. Persoonlijk heb ik er een aantal gesproken die zich het atelier nog goed herinneren. Maar vraag niet om details ... want dan krijgen we tegenstrijdigheden of laat het geheugen mijn zegslieden in de steek.

Wat het aantal voorradige decors en requisieten betreft, spande LE BON de kroon in Oostende, ongetwijfeld. Geliefde requisieten waren de strandkar (een échte), de luchtballon, het met bloemen versierde houten hekken, de opgevulde ezel, het zee-, strand- en Kursaaldecor (met écht zand). Een mooi voorbeeld van de familiefoto bij de badkar vindt u in R. CROQUEZ, Ensor et son temps ..., Oostende (EREL), 1970, p. 39. Verder ook op p. 80/51 van ons tijdschrift, in combinatie met zee- en stranddecor. Van de luchtballon drukten we in vorig nummer ook al een foto af. In dit nummer vindt u het strand- met - Kursaal decor op een opname uit de twintiger jaren. Babies werden bij voorkeur op een kussen of op een stoel met rieten rugleuning vereeuwigd.

Een "Spielerei" van LE BON waren portretfoto's op postzegelformaat, waarbij het kopje van de geportretteerde heel verrassend dat van Leopold II-met-de-baard in nam : "photo-timbres" heetten die dingen.

Op prentkaarten kon u bij LE BON uw eigen portret laten afdrukken, zoals blijkt uit een aankondiging in "Le Carillon" van 1913 :

FAITES FAIRE VOTRE PORTRAIT SUR
CARTE POSTALE AVEC VUES D'OSTENDE
DE UNE à 20 PERSONNES.
3Fr LA DOUZAINNE

X X X

Dan was er LE BON als reportageman of vedute-fotograaf. Achteraf bekeken ligt daar zonder twijfel zijn grootste verdienste. LE BON legde het Oostende van de Belle-Epoque voor eeuwig vast. Zo bezitten we van hem zeer interessante foto's van de Eerste Steenlegging der Havenwerken door Leopold II anno 1890, van de bezoeken die de beruchte Sjah van Perzië aan Oostende bracht (cf. Oiop, pl. 146), of stadsgezichten (vedute) die van een datum voorzien werden, zo ondermeer gezichten op de Handelskokken, gedateerd 19 april 1901. Van al het genoemde bezit "De Plate" exemplaren. Het stadsarchief bezit verder LE BON-foto's, interieurs van het oude Stadhuis & de Schouwburg in opbouw voorstellend. Zéér interessant.

Enekele foto's met Oostendse vedute werden door de Brugse kunstschilder Flori VAN ACKER (1858-1940) nageschilderd.

Ze dienden als illustraties voor volgend uiterst zeldzame uitgave : Paul LANDOY, Ostende. Station Balnéaire 1840-1890, Oostende (Jules DAVELUY), 1890 (kaft geïllustreerd door Henri CASSIERS).

X X X

Volgen nu nog enkele LE BON-publiciteiten, een bloemlezing doorheen de Oostendse dagbladen van die tijd :

PHOTOGRAPHIE LE BON
AU DESSUS DE L'AQUARIUM
PORTRAITS, GROUPES, TRAVAUX INDUSTRIELS
PHOTOTYPOGRAVURE
SIMILI-TRAIT
PRIX MODERES

PHOTOGRAPHIE LE BON
AU DESSUS DE L'AQUARIUM
PORTRAITS VISITE 4 ET 8 FRANCS
AGRANDISSEMENTS
PRIX MODERES (Le Carillon, 1895)

PHOTOGRAPHIE LE BON
AU DESSUS DE L'AQUARIUM
GRANDS PORTRAITS ARTISTIQUES
INALTERABLES
AU CRAYON CONTE
CLICHES POUR IMPRIMEURS
ZINC-CUIVRE (Le Carillon 1896)

FAITES FAIRE VOTRE PORTRAIT
SUR CATES POSTALES
AVEC VUES D'OSTENDE
DE UNE A 20 PERSONNES
3 FR LA DOUZAIN
OU 12 MIGNONNETTES ABONNEMENTS
UN FRANC
A LA PHOTOGRAPHIE LE BON
BOULEVARD VAN ISEGHEM, 36
MAISON FONDEE EN 1877
AU DESSUS DE L'AQUARIUM
TRAVAIL TES SOIGNE
ON POSE AUJOURD'HUI
ON LIVRE DEMAIN

X X X

We vonden talrijke versies van kartonsupports voor portretfoto's terug. De maten zijn telkens 10, 6 x 6,3 cm. - verso goud op groen :

PHOTOGRAPHIE ECLAIR
LE BON
20, RUE LOUISE
BOULEVARD VAN ISEGHEM
10, RUE DE FLANDRE
OSTENDE
PLANKENBERGHE-BRUGES
LES CLICHES SONT CONSERVES

- verso mauve op geel :

PHOTOGRAPHIE INSTANTANEE
LE BON
OSTENDE
LES CLICHES SONT CONSERVES
N° ...

Fotograaf LE BON

- verso bruin op geel :
wapenschild van België bovenaan en volgende tekst :

PHOTOGRAPHIE ECLAIR
LE BON
20, RUE LOUISE
BVARD VAN ISEGHEM
OSTENDE
FABRIQUE DE PLAQUES AU
GELATINO-BROMURE
LES CLICHES SONT CONSERVES

- verso "goud op mauve" :

PHOTOGRAPHIE ECLAIR
LE BON
OSTENDE
20, RUE LOUISE
BVARD JEAN VAN ISEGHEM
10, RUE DE FLANDEE

- LE BON OSTENDE
MAGASINS
10, RUE DE FLANDRE
ATELIER DE PHOTOGRAPHIE
BD VAN ISEGHEM 36
COMPTOIR AUX ANTILLES

X X X

Vele foto's van LE BON zijn in de rand gemerkt met een inktstempeltje "LE BON OSTENDE". De suggestie die iemand me maakte dat dit alleen op de alleroudste LE BON-foto's zou voorkomen gaat, zoals verder blijkt, duidelijk niet op, want ziehier de omschrijving van enkele foto's die we zagen waarop we dat fameuze stempeltje aantreffen :

- foto's met het vliegtuig van PAULHAN op het strand te Oostende, anno 1909
- Leopold II op het strand
- "Ostende-Le Roi et le Schach aux Courses"
- de foto van de kindjes in de luchtballon (zie vorig nr), daterende van omstreeks 1906.

E BAUWENS (cf. DE PLATE p. 80/4)

Ook fotograaf BAUWENS lost stilaan zijn geheimen :

Zo weten we nu dat de foto's afgedrukt in Y. VYNCKE'S "Kent u ze nog ... de Oostende-naars", onder de nrs 12, 15 & 41 van hem zijn. We herkenden het typische decor met vensters & draperie op een getekend BAUWENS-groepsportret.

De foto's in Y. VYNCKE zijn :

- 12 Personeel Openbare Werken 1917
- 15 Vrijwilligers Wereldoorlog I 1918
- 41 Spoormaatschappij "Niets Verloren" 1918.

(vervolgt)

Norbert HOSTYN

Aansluitend op de reeks artikels van Norbert HOSTYN over de "FOTOGRAFIE TE OOSTENDE", graag de Oostendse fotograaf "P.W." voorgesteld, bekend voor zijn vele FOTO-PRENT-KAARTEN die hij uitgaf over de Duitse bezetting tijdens de oorlog 1914-1918.

In zijn artikel over de uitgevers van Prentkaarten (Zie Ostendiana III) weet Omer VILAIN ons niets te vertellen over deze 'P.W.', zodat het, tot heden, raden bleef wie deze P.W. wel kon geweest zijn ...

Onlangs kwamen wij, eerder toevallig, achter de identiteit van deze fotograaf-uitgever.

P.W. staat voor Pierre WELLECOMME die van 1930 tot ongeveer 1943 als fotograaf gevestigd was op de VAN ISEGHEMLAAN, 75. (Waar thans de MAXIM's gevestigd is).

Pierre (Eduard) WELLECOMME was gehuwd met Rachel THOMAS en had drie kinderen :

- 1° Gilbert WELLECOMME - Gehuwd en wonende te Oostende ;
- 2° Solange WELLECOMME - Gehuwd en wonende te Gent ;
- 3° Jacques WELLECOMME - Ongehuwd en wonende te Oostende.

Het was Gilbert WELLECOMME die ons de oplossing gaf aan het raadsel.

"PIERRE" was echter niet de echte voornaam van onze fotograaf. Hij heette in werkelijkheid "EDUARD" en kwam op een eigenaardige manier aan zijn andere voornaam.

Eduard WELLECOMME werkte vóór 1930 bij de Heer Jean KERCKVOORDE - eigenaar en uitbater van de Cinema PALACE, waar liefst VIJF werknemers DEZELFDE voornaam hadden ... Hoe moest je, als werkgever, daar uit wijs geraken ???

De oplossing was vlug en gemakkelijk gevonden. De Heer KERCKVOORDE gaf aan elke 'Eduard' een andere voornaam en zó werd Eduard WELLECOMME meteen "Pierre" WELLECOMME. Voor de rest van zijn leven bleef hij deze tweede voornaam gebruiken.

Gilbert WELLECOMME wist ons te vertellen dat zijn vader een reeks van 420 foto-prentkaarten uitgaf over de Duitse bezetting 1914-1918 (Foto's van gans het front). De glazen clichés van deze foto's werden kort vóór de Tweede Wereldoorlog opgeborgen in een pakhuis van de vismijn te Oostende. Wat naderhand met deze kostbare clichés gebeurd is, weet geen van de drie kinderen te vertellen. Spijtig !!!

Deze foto-prentkaarten werden pas NA de oorlog uitgegeven. Tewerkgesteld bij een fotograaf waar de Duitsers hun foto's lieten ontwikkelen, bewaarde hij zorgvuldig meerdere exemplaren tot na de oorlog, om ze dan pas in omloop te brengen. Velen waren de mening toegedaan dat de mysterieuze P.W. een speciale toelating moet hebben gekregen om overal foto's te gaan nemen. Weer iets dat kan rechtgezet worden !

Ten tijde dat Pierre (Eduard) WELLECOMME zijn beroep uitoefende aan de VAN ISEGHEMLAAN (van 1930 tot circa 1943) woedde er een felle concurrentiestrijd tussen de ZEVEN fotografen die in deze laan gevestigd waren, op een honderdtal meters van elkaar ...

Men had toen :

- 1° Georges POTTIER (Van Iseghemlaan 85) ;
- 2° YPERMAN (Waar de "pub 1500" thans staat) ;
- 3° PHOTO MATTON (Van Iseghemlaan 67) ;
- 4° PHOTO FRANCOIS (Naast het oud WIT PAARD, thans een beenhouwerij) ;
- 5° PHOTO VERMEIRE (Van Iseghemlaan 49) ;
- 6° MAISON PIERRE (Pierre WELLECOMME - Van Iseghemlaan 75) ;
- 7° VILAIN (Ex LEBON).

Over het gebouw waar thans de MAXIM's staat (ook bestemd om te verdwijnen om er een nieuw WIT PAARD te bouwen ??) valt ook nog één en ander te vertellen. Doch dit is voor een andere keer !

A. VAN CAILLIE

Wanneer je op school aan 16 jarige scholieren vertelt dat ze bij de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen ook "een Bolletje zwart maken", zie je aanstonds een onwetend - lachende blik. Maar als je hen dan vertelt, dat in 1923 of 1937 hun meter dit niet mocht, kijken ze je verbaasd aan. Dan is het ogenblik gekomen hen wat meer bij te brengen over het cijnskiesrecht en de evolutie van ons kiesstelsel. Vóór mij ligt een werk "La Chambre des Représentants en 1894-1895", verschenen in 1896 bij de Société Belge de Librairie. Alle volksvertegenwoordigers met hun respectievelijke stemmenaantal en partijen komen er in voor. Toen ik voor het arrondissement Oostende de detailgegevens naging en er slechts 2 namen in zag voorkomen, dacht ik onmiddellijk aan het allesbehalve democratisch principe van kiezen en verkozen worden. In 1831 werd het cijnskiesrecht aangenomen : 47 000 kiezers op 4 077 000 inwoners (1 %). Vanaf 1893 werd het meervoudig, algemeen kiesrecht ingevoerd, dit onder druk van de arbeidersmassa. Resultaat : 1 355 000 kiesgerechtigden op 6 342 000 inwoners (21 %). De minvermogende massa was echter niet tevreden en wilde langs wettelijke weg inspraak in 's lands bestuur. Aldus werd in 1919 het algemeen enkelvoudig stemrecht bekomen. ("Eén man (!),  n stem") : 2 103 000 kiezers op 7 572 000 inwoners (27 %). Sedert 1949 is ons kiesstelsel volledig democratisch. Elke 21 jarige Belg, zowel man als vrouw, kan nationaal 1 stem uitbrengen : 5 635 000 kiezers op 8 625 000 inwoners (65 %). Terug naar het boek. De behaalde stemmen van de 2 Oostendenaars moeten dan ook in dit licht geïnterpreteerd worden. Het betreft Paul Carbon en Auguste Hamman. De voornaamste biografische gegevens heb ik overgenomen en verwerkt. Familievorsers van de betrokken personen vinden wellicht hun gading.

Paul-Joseph-Marie Carbon

De heer Carbon, Oostendenaar van geboorte (14-11-1860) en handelaar werd voor het eerst kamerlid op 12 juni 1888, ter vervanging van de Stuers die ontslag nam. Hij werd niet herkozen in 1892 tot de kans zich opnieuw voordeed bij het overlijden van zijn broer, Jules Carbon, die ook Oostends afgevaardigde was. De toenmalige katholieke partij drong aan - gezien de hevigheid van verkiezingen en het belang ervan, voor de deur stonden - om de vacante zetel te betrekken. Hij aanvaardde de kandidaat en werd herkozen op 28 juli 1895 met een overweldigende meerderheid op 7 (!) mededingers. Carbon haalde 10 047 stemmen. De andere kandidaten voor het arrondissement Oostende behaalden respectievelijk : Buyl (liberaal) 3 034, de kristen-demokraat Plancquaert 1 682, de socialist Hardyns 1 265, Verdonck 768, De Schuytter 500, Sanders 306 en De Graeve 286.

De tweede Oostendenaar die vermeld wordt als kamerlid in 1894, is wellicht beter gekend : Auguste, Michel-Bernard-Marie HAMMAN ( 29 april 1960). Was reder bij onze nationale zeevaart, lid van Belgisch comité voor maricultuur en rechter in Oostende bij het handelstribunaal. Hij hield zich vooral bezig met de materiële en morele noden bij de vissersbevolking (denk aan de conflicten tussen Engelse en Belgische vissers in 1887, 88, 89 en 90). Meerdere keren werd hij door de regering belast met een missie naar buitenlandse visserijconferenties oa. Conferenti  van Londen over de zeevisserij, de zeetentoonstelling van Cornouailles (1892). Hij was ook lid van de onderzoekscommissie aangaande onze zeevisserij en was lid van een commissie die belast was met een advies over zeeprojecten te Oostende.

Het werk vermeldt speciaal dat hij zich energiek opstelde achter het idee - dat toen veel tegenkanting kende - om de oude bassins te verenigen met de nieuwe. Verworpen ter eerste ure werd uiteindelijk in 1894 op aanvraag van de ministers De Bruyn en de Smet de Naeyer het project toch aangenomen.

Politiek gezien haalde hij op 14 oktober 1894 de 2/3 van de uitgebrachte stemmen (11 760). Zijn opponent was de liberale kandidaat en burgemeester van Oostende, namelijk Pieters.

Tot besluit mogen we stellen dat de 2 Oostendse figuren in de politiek terechtgekomen zijn op een ogenblik dat het bezit, de functies en de diploma's de rijken bevoorreedde daar ze meer dan  n stem konden uitbrengen.

Mededeling over de "Costumen ende Keuren der stadt
ende port van Oostende" van L. Van den Hane

De meest merkwaardige bijdrage van Prof. René Dekkers (1909-1976) tot de rechtswetenschap ligt op het vlak van het burgerlijk recht. Duizenden bladzijden dragen zijn stempel in het bekende monumentale, tiendelige standaardwerk "Traité élémentaire de droit civil" (1939-1949) van Henri De Page (1894-1969), Belgisch rechtsgeleerde, die sinds 1934 hoogleraar burgerlijk recht was aan de Vrije Universiteit te Brussel.

Ook op het gebied van de rechtsgeschiedenis verrichtte Dekkers baanbrekend werk. In 1951 verscheen zijn merkwaardig "Bibliotheca Belgica Juridica" (1), waarin hij een volledig overzicht gaf van de rechtsgeleerdheid in de Nederlanden met een levensschets en de bibliografie van iedere schrijver. Eén auteur over Oostende, wiens plaatsbeschrijving tevens juridische documenten met commentaar bevat, werd door Dekkers geciteerd : Laureyns, van den Hane (1617-1683) uit Gent (2), advocaat voor de Raad van Vlaanderen, schepen van de Keure 1678. In 1774 publiceerde hij te Gent de "Costumen ende Keuren der stadt ende port van Oostende". In de "Handelingen van de Commissie van Oude Wetten ...", deel IV (1862) las ik op blz. 162-163 volgende ontleding en beschrijving.

Ik geeft de transcriptie in vertaling :

"Costumen ende keuren der stede van Oostende op 16 maart 1611.
Gepubliceerd te Oostende op 7 september 1611.
25 rubrieken, 161 artikels.
Franse vertaling, Richebourg, deel I, p. 75}, en Legrand, deel II.
De costumen van Oostende bestaan in handschrift in de archieven van deze stad.
De oorspronkelijke redactie, gericht aan de commissarissen Nicolas Vuytenhove en Gerard Rym, ter uitvoering van de brieven van de Raad van Vlaanderen, van 20 maart 1545 (zie : het "proemium" van het besluit van 1611), werd tot op heden niet teruggevonden.
Na het Beleg van 1601-1604 hebben de Aartshertogen diverse privileges en vrijstellingen toegekend aan hen, die zich zouden vestigen te Oostende : verordening gegeven te Gent op 21 oktober 1604, uitgevaardigd op 13 november volgend, in zitting van de Raad van Vlaanderen (opgenomen in "Vlaemsch recht").
Het nieuwe costumenboek, gezonden door de burgemeester en schepenen in 1609, werd onderworpen aan het toezicht van de raadsheren Corenhuse, voorzitter, Baltyn en Malassys (van de Raad van Vlaanderen), vervolgens aan het Geheime Raad (zie : de brief van gezegde raads-heren van 16 augustus 1610).
Nota's van Vandenhane".

E. SMISSAERT

- (1) DEKKERS (René), Bibliotheca Belgica Juridica. Een bio-bibliographisch overzicht der Rechtsgeleerdheid in de Nederlanden van de vroegste tijden tot 1800. Brussel, Paleis der Academiën, 1951. 8°, XIX-236 blz. (Verhandelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België. Klasse der Letteren, nr. 14).
- (2) voor een biografische notitie, zie E.I. Strubbe, in : Biographie Nationale, XXVI (1936-1938), kol. 302-305.
- (3) "Commission royale pour la publication des Anciennes Lois et Ordonnances de la Belgique. Procès-verbaux des séances", 4e volume (Bruxelles, 1862), blz. 151-193.

EEN LIEDJE VAN DE VEGE

Een vriend leerde me voor de laatste Wereldoorlog volgend liedje zingen :

Ziet de bolle spriengen en laveeren,
't Is genepen, m'hen hum mee !
Ol voeruut ! Je moe je nievgeneeren,
Mannetjes van de V.G. !
Nog e pasjen en e pasje weere,
Dor zi, 'k hen 't gezeit !
Giv mo van de neute,
En leve de leute.
Je zit in de kas, Ol reit !

REFRING

Hola ! Hola ! Holala !
V.G.O. !!
Nog intje in de kas, haha !
V.G.O. !!
Ol te gore en 't go wa gon,
Holola !
Nog e duwtje en 't is gedon !
VEGEOLA !!

Wie kan daar meer over mededelen ?

We weten intussen reeds dat het V.G. strijdlied : "Oké, Oké, Oké, c'est le V.G. qui s'ammène ..." gedicht werd door de vader van ons medelid Julien Berard. Van waar de muziek herkomstig is, hebben we nog niet kunnen achterhalen.

JEF KLAUSING

N.V.D.R.

Het lied heet eigenlijk "VEGEOLA". Op het muziekstuk dat uitgegeven werd door éd. Julry, Brussel staat er te lezen :

"Végéola !! chanson sportive ... Paroles et musique de Max VERBIEST, auteur de "Oké ! V.G.", créée par le Jazz-Band V.G.O."

Het lied is in twee talen : Frans en Oostends ! De Franse tekst begint met

"Le ballon voyage sur la plaine,
C'est à qui l'attrapera ;
Mais voilà le V.G. qui s'amène
Et c'est le V.G. qui l'a !"

We willen hier ook nog de tweede Oostendse stroof bijvoegen omdat die meer dan de rest de sfeer van de gouden V.G.-jaren weergeeft :

Ol de menschen ston an hunder deure,
Wa ! wad is 't er nu gebeurt ?
Kiek nor ol die vinters per feteure,
't Is 'n eure da ta teurt !
't Zien ol de Vegisten die passeeren,
Flaggen an de kop.
Ze gon weer no boven,
Je mag het gelooven,
Drienkt er mor e pientjen op !

O.V.

DE GEVELREEKS IN VLAAMSE RENAISSANCE STIJL OP HET ERNEST FEYSPLEIN

Een van de laatste overblijfselen uit de Oostendse Belle-Epoque tijd is de, in Vlaamse renaissance stijl gebouwde, gevelreeks op het Ernest Feysplein.

De grote waarde van deze gevels ligt voornamelijk bij het feit dat ze een eenheid vormen die drie straathoeken van een Oude Oostendse wijk innemen en daardoor een geheel vormen dat uniek is in Oostende.

Al deze huizen werden gebouwd in de eerste jaren van deze eeuw in de hierboven ver-
noemde stijl die door het toenmalige Stadsbestuur was opgelegd.

De meeste gevels van het Ernest Feysplein zijn gebouwd met mekanisch gevormde steen van Zandvoorde. In sommige gevels werden hierbij onderdelen verwerkt in witte Euvillesteen terwijl voor sommige lager liggende delen arduin werd gebruikt.

De gevelreeks strekt zich in één aaneengesloten reeks van negen huizen uit van tegen het Stedelijk Technisch Instituut tot in de Oesterbankstraat. Acht huizen hiervan staan op het Ernest Feysplein, één huis vormt de hoek met de Oesterbankstraat en één huis staat in de Oesterbankstraat.

Op de daartegenovergelegen hoek, Oesterbankstraat met de Smet de Naeyerlaan, maakt een tiende huis deel uit van het geheel, terwijl aan de overkant van de de Smet de Naeyerlaan de huizen nr. 1, 3, 5, 7 en 9 het geheel afronden. In het totaal zijn dit 15 huizen.

Hun belangrijkheid ligt niet alleen in het feit dat ze een te waarden geheel vormen uit een glorierijke maar vergane tijd van de Oostendse geschiedenis, maar ook omdat zij ons aantonen dat zelfs eenvoudige gevels in een neo-stijl iets voor het oog te bieden hebben. Ze vervelen niet door eenvormigheid, een euvel van de meeste moderne gevels, en zijn stuk voor stuk, de ene meer dan de andere, ondanks hun kleinschaligheid het bekijken waard.

Sta ons toe dat we u deze gevels even voorstellen opdat u bij een volgende wandeling op het Hazegras er des te meer genoeg aan kunt beleven.

We beginnen op het Ernest Feysplein vlak naast het Stedelijk Technisch Instituut. Het huis nr. 3 heeft buiten het jaartal "Anno 1908" geen andere aanduidingen. Wel valt als bij de andere huizen de mooie vlamkleur van zijn bakstenen op.

Op gevel nr. 4 is aan weerszijden van de jaaraanduiding "Anno 1908" een mooi schelpmotief in steen uitgewerkt.

Het huis nr. 5 werd in afwijking met de rest in een Italiaanse Renaissance stijl gebouwd naar de plannen van de heer Raoux (1). Dit gebeurde in opdracht van de Buurtspoorwegen zoals kan afgeleid worden uit het witstenen schild met lettercombinatie C.F.V. (Chemin de Fer Vicinaux) dat in de gevel is aangebracht. Voorst is de gevel versierd met drie, uit witte Euvillesteen gekapte, schilden die respectievelijk de wapens van België, West-Vlaanderen en Costende voorstellen. Het beeldhouwwerk van deze schilden is zeer verzorgd en in goede harmonie met de rest van de gevel. Ook de puntgevel vraagt onze aandacht voor zijn evenwichtige inplanting in het geheel.

Het huis daarnaast, nr. 6, werd gebouwd volgens de plannen van dezelfde architect. Zeer kenmerkend zijn hier de acht bogen boven de ramen waarvan sluitstenen telkens een verschillend menselijk aangezicht voorstellen.

Gevel nr. 7 heeft een opmerkelijke in rondboog uitgevoerde, bakstenen omlijsting van de voordeur.

Het huis nr. 8 werd gebouwd in 1901 en draagt de aanduiding HOTEL DE LA GARE. Elk van die drie benedenvensters wordt versierd met een uit steen gekapt vrouwenhoofd. De top van de puntgevel is versierd met een stenen buste van een visser met zuidwester op het hoofd.

Gevel nr. 9 heeft buiten de jaaraanduiding 1901 geen bijzondere versiering.

Zeer sober en evenwichtig gebouwd is het hoekhuis van het Ernest Feysplein en de Oesterbankstraat. De laatste naam van dit overigens niet meer bewoonde huis van HOTEL ESPERANCE. Vroeger heette het IN DE HOOP, wat blijkt uit een in de muur gekapte aanduiding. Het is een huis waarvan de plannen getekend werden door architect J. GOBIN (2).

Naast dit gebouw staat in de Oesterbankstraat, als nr. 4 van deze straat, een eenvoudig huis in dezelfde stijl waar men in de arduinstenen riggel boven de voordeur de naam IN DEN WITTEN LEEUW kan lezen.

Aan de overkant van de straat staat het in Oostende zeer goed gekende en misschien ook wel enigszins beruchte "LES NEUFS PROVINCES". Het huis kreeg deze naam vanwege de wapenschilden van de negen Belgische provincies die in zijn gevel verwerkt zijn. Vier van deze schilden zijn zichtbaar langs de kant van de Oesterbankstraat, vier aan de kant van de de Smet de Naeyerlaan en een aan de voorkant. De top van de puntgevel is versierd met een vrouwenbuste in steen.

Aan de overkant van de straat draagt het huis nr. 1 in de de Smet de Naeyerlaan, een jaaraanduiding in Romeinse cijfers, MDCCCCI, terwijl in de gevel van huis nr. 3 twee baardfiguren verwerkt zijn.

De huizen nr. 5, 7 en 9 zijn in dezelfde stijl als de rest gebouwd en behoren tot hetzelfde tijdperk, maar hebben geen bijzondere kenmerken.

De meeste van deze huizen staan leeg. Van de reeks op het Ernest Feysplein de Oesterbankstraat weten we dat ze stelselmatig door stad worden opgekocht teneinde na afbraak de hier vrijkomende ruimte te gebruiken voor de uitbreiding van het Stedelijk Technisch Instituut. De andere leegstaande huizen staan waarschijnlijk te wachten op een bouwpromotor of zijn misschien reeds verkocht. Twee van de 15 huizen worden nog gebruikt, een als herberg en het andere als hotel.

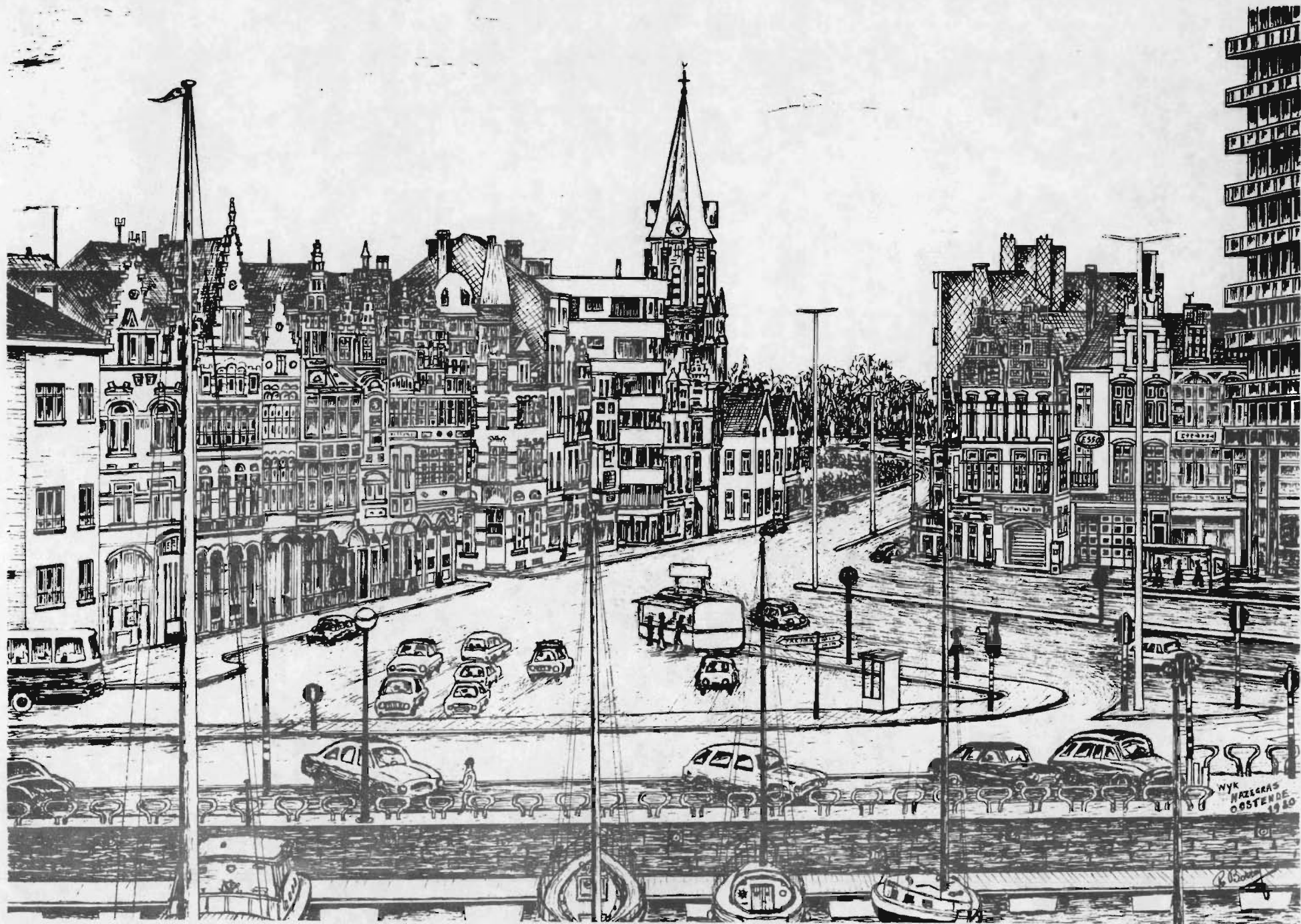
Voor enkele jaren werd aan de stedelijke instanties gevraagd deze gevelreeks te klasseren. Er werd voorgesteld de gevelreeks van het Ernest Feysplein te integreren in de nieuw te bouwen complexen van het Stedelijk Technisch Instituut. Daar rees verzet tegen want naar zeggen paste het niet in het geheel en waren er moeilijkheden met de niveauehogten.

De toenmalige bevoegde schepen gaf echter opdracht de mogelijkheden hiervoor te onderzoeken. Uit de studie bleek dat het voorgestelde zeer goed te realiseren was. De vensters en de verdiepingen staan namelijk op dezelfde hoogte van deze van het Stedelijk Technisch Instituut.

De toenmalige schepen ging daarop akkoord met het inbouwen van de gevelreeks in de school. Er was zelfs een voorstel van de Stedelijke Technische Dienst om de gevels met een gepast procedé hun oorspronkelijke kleur weer te geven. Als een laatste getuigenis van de Oostendse Belle-Epoque zou deze gevelreeks in haar warme kleurenpracht, (alleen verkrijgbaar met baksteen) schitteren in een overigens bijna volledig herbouwd Oostende.

Sedertdien is het stil geworden rond het onderwerp. De stad blijft stelselmatig de leegkomende huizen opkopen. Maar bij gebrek aan onderhoud verloederen de gevels geleidelijk en binnen onafzienbare tijd is de rij zo bouwvallig geworden dat men

NYK
HAZEGRAAS
OSTENDE
1940

R. B.

ze niet meer hoeft af te breken, ze vallen dan wel vanzelf in. Om dit te voorkomen meenden we er goed aan te doen u deze gevels even in herinnering te brengen met een pentekening van onze stadsgenoot en medelid Raymond BORREY, die op een stemmige manier deze typische Oostendse hoek in beeld bracht.

Men vergeet al te licht dat het volbouwen van een stadscentrum met dode flatgebouwen een nefaste invloed heeft op het toerisme, dat voor Oostende toch nog altijd primordiaal blijft. Op onze vraag aan de uitbater van het vroeger goed florerende privé "Oorlogsmuseum", waarom hij het museum had opgegeven en er een "Stock Americain" had van gemaakt luidde het laconieke antwoord: "Het aantal toeristen in het Stadscentrum is in de laatste jaren zodanig gezakt dat het de moeite niet meer loonde". We treden zo langzaam aan het stadium in van de vele badplaatsen aan de Middellandse zee waar het eigene en de natuur zoveel geweld werd aangedaan door beton, aluminium, glas en plastic dat er geen mens meer komt. Het zijn spooksteden geworden waar enkel nog huisbewaarders over de vervuilde zee uitkijken en betere tijden afwachten.

J.B. DREESEN

- (1) Over Architect RAOUX lees basisartikel van Norbert HOSTYN in het tijdschrift DE PLATE van december 1977 en aanvullingen in het nummer van november 1979.
- (2) Over Architect GOBIN lees het basisartikel van Norbert HOSTYN in het tijdschrift DE PLATE van maart 1977.

— — — — —
DE HAVEN SLAAPT

De haven slaapt.
James Ensor gaat voorbij.

De visserssloepen wiegen
in de nevelgloed
van nachtelijke lampen.

Het water spiegelt in een kring
van licht de trage vleugelslag
van de vermoeide wolken.

Verloren in zijn mantelplooien
gaat Ensor hier voorbij.
Hij daalt de helling af
en plukt de zeegeur uit zijn baard.
De maan valt uit de nevelgloed
en tekent maskers, poedergoud
en bloemen op zijn hoed.

Pieter G. BUCKINX

- ° Met toestemming van auteur en tijdschrift overgenomen uit "Dietsche Warande en Belfort. Tijdschrift voor letterkunde en geestesleven", CXXV, nummer 5, juni 1980, blz. 329.

Uit de 16de en 17de eeuw zijn verscheidene verslagen van studiereizen bewaard gebleven. In die periode huldigde de "betere" stand blijkbaar het principe : reizen om te leren. Toen was het immers gebruikelijk voor adellijke en welgestelde jonge mannen om tijdens of na hun studententijd een "Grand Tour" te maken. Zo'n tocht voerde hen door heel wat steden van Europa en bracht hen niet zelden tot een verre uithoek zoals Oostende. Ook toen al zag men in onze kuststad een interessante oversteekplaats naar Engeland. Toch werd Oostende omstreeks 1600 vooral als militaire bezienswaardigheid bezocht. Deze stad is immers het hardnekkigste, protestantse bolwerk in de katholieke Spaanse Nederlanden gebleken. Pas na het schier legendarische beleg van 1601 tot 1604 slaagde Aartshertog Albert erin om Oostende weer in te palmen. Reeds omstreeks 1580 stond Oostende bekend als Geuzenest. Van dan af bereidden overheersers en inwoners zich voor op een beleg. Er werden forten en redoutes gebouwd en loopgrachten gegraven. Deze werkzaamheden lokten veel nieuwgierigen.

Een van de bezoekers te Oostende, in 1599, was de Zwitserse arts Thomas Platter d. J. (= der Jüngere ;) 24 juli 1574 - + 1624). Zijn vader, die o.a. boekdrukker was geweest, had het tot rector van de Latijnse school te Basel gebracht. Zijn moeder heette Hester Gross of Grossman. Na een opleiding te Basel ging T. Platter d. J. naar Montpellier om er medicijnen te studeren. Op 19 april 1599 begon hij aan zijn didactische omzwervingen in het huidige Frankrijk, België en Engeland.

In februari 1600 was hij terug in Basel. Zoals meerdere van zijn tijdgenoten schreef ook hij later zijn reisindrukken neer. Het Duitstalige manuscript, dat hij op 1 augustus 1604 begon en op 1 juli 1605 eindigde, bevindt zich thans in de universiteitsbibliotheek van Basel. Het draagt volgende titel : Beschreibung der Reisen/ Durch Frankreich, Spanien, England/und die Niederlande/1595-1600. Enkele jaren terug zorgde Dr. Rut Keiser, in de reeks "Quellenserie - Basler Chroniken", voor een uitgave en over de geschiedenis van het manuscript verwijs ik naar het exemplaar van R. Keisers werk dat zich in de Gentse universiteitsbibliotheek bevindt (V 115 24).

Van 17 augustus 1599 tot 15 september 1599 doorkruiste T. Platter d. J. de Spaanse Nederlanden en bezocht er vele steden. Op 11 september 1599 was het gezelschap, waarbij hij zich had aangesloten, onder soldatengeleide, uit Gent vertrokken. Na een dag oponthoud te Brugge zijn ze naar de vesting Oudenburg getrokken. Daar koos de groep de richting Nieuwpoort, terwijl Thomas, met een soldaat, het Spaanse kamp voor Oostende is gaan verkennen. Hoewel hij hier slechts één dag doorbracht nl. maandag 13 september 1599, leveren zijn dagboeknotities daarvan een degelijke beschrijving, die bijdraagt tot een nauwkeuriger voorstelling van het uitzicht van Oostende kort voor het fameuze beleg. Hij wijst erop dat er op dat ogenblik niet meer dan 5000 Spanjaarden, Walen en Duitsers in het kamp gelegerd waren. Zo bevonden er zich de Duitse kolonel Graaf von Phrisingen en de Spaanse kolonel Heer van Rivies. De vesting Albertus was al geheel uitgebouwd : muren uit aarde en hout, en grachten eromheen. Daarbinnen bouwde men toen al huizen. Van buitenaf kon men ze niet zien, daar ze zo laag waren. Op die manier beveiligde men zich tegen de te verwachten beschietingen vanuit Oostende. Vooral de werkzaamheden aan de toekomstige woonst van Aartshertog Albert waren reeds flink gevorderd. Toen T. Platter d. J. op de wallen van deze vesting stond, viel het hem op, dat Oostende slechts enkele boogschuiten ervan verwijderd lag. Nadien bezocht hij ook de Isabella-vesting, waar er al ettelijke stukken geschut stonden.

Onze ooggetuige merkt op dat men van daaruit heel goed op de stad Oostende kon schieten. Ondaks het reeds aanwezige grof geschut werd er nog niet gevuurd, vermits de Aartshertog nog niet daartoe had bevolen. Er werkten velen aan de vestingen,

zowel vrouwen als mannen. Onze verslaggever heeft met veel Duitsers gesproken. De bevolking installeerde zich zo goed mogelijk, zoals uit de langdurige belegering is gebleken. T. Platter d. J. heeft het eigenlijke beleg niet meegemaakt. Hij vermeldt dat er daarover veel is geschreven. De aanloop tot het beleg, vervolgt hij, heeft Oostende doen uitgroeien tot een belangrijke stad met mooie huizen, rijke kooplui, kostelijk vermaak en goede herbergen ! Bij zijn weten was er een tekort aan bevoorrading, dank zij de toelevering via het kanaal van Brugge en Nieuwpoort. De opmerkzaamheid van Thomas Platter der Jüngere registreerd ook de drassige, onbegroeide moerasgrond in en rond Oostende.

Suzanne Ponjaert

A. Liebaerts "Lodewyk van Male" beoordeeld door H. Van Peene

Amatus Liebaert, geboren te Oostende op 16 januari 1783 en aldaar overleden op 19 april 1854, was stadsontvanger en bestuurder der Godshuizen. Sedert 1804 was hij lid van de Kamer van Rhetorica te Oostende, waarvan hij later voorzitter werd. Voor het toneel, waarvan hij een warm voorstander was, vervaardigde hij o.m. : "Lodewyk van Male of misbruik van grootheid en magt. Treur- en tooneelspel in vyf bedryven en tien tafereelen" (Oostende, Kerkstraet 33 ; T. Vermeersch ; 1841).

Het stuk behoort nog tot de verouderde rederijkersliteratuur, waar een poging tot het nieuwere in merkbaar is. Het is interessant de recensie van Hippoliet-Jan Van Peene (1811-1864) in het "Kunst- en Letterblad" (jaargang 2, 1841, blz. 85-86) te citeren. De vruchtbare toneelschrijver H. Van Peene, de dichter van het volkslied "De Vlaamsche Leeuw", volgde de smaak in van het volk : met hart en ziel legde hij zich toe op het moderniseren van dit toneel. Hij was dan ook niet mals in zijn oordeel over Liebaerts treurspel :

" (...) Veel gevoel, hier en daer ryke gedachten en eene tamelyk zuivere tael is 't beste wat wy in 't gewrocht van den heer Liebaert gevonden hebben.

Trouwens veel verwaerloozingen in de tooneelwetten (zoo als vervelende herhalingen), en een goed aental "anachronismen" zullen het stuk voor altyd 't burgerregt in het vlaemsche "Repertorium" ontzeggen (...)

By 't lezen van den titel, dachten wy een geheel ander onderwerp aen te treffen : inderdaed waerin bestaet hier "het misbruik van grootheid en magt" ? (...) Ten slotte, want ik vrees reeds te lang te zyn, waertoe die eeuwige notas, aen het begin van ieder tafereel geplaeetst ? (...)"

E. SMISSAERT

Antiquariaatsprijzen

Gezien in een Brugs antiquariaat :

G. SOYER : Le drame révolutionnaire et Napoléonien à Ostende (1928)	1 800 Fr.
M. & A. HEINS : Le littoral belge (1887)	2 200 Fr.
L. LEGOUGEUX : Blankenberghe ; histoire et souvenirs (1905)	6 500 Fr.
A. RONSE : Les ports belges (1874)	1 800 Fr.
J.N. PASQUINI : Histoire de la ville et du port d'Ostende (1842)	12 000 Fr.
J. DE LANGHE : De oorsprong der Vlaamsche kustvlakte (1939)	3 500 Fr.

O.V.

Aanvullende nota's

Naar aanleiding van de uitgave van mei 1980 van "De Plate", kan ik een paar inlichtingen bezorgen die de respectievelijke opstellers misschien van nut kunnen zijn.

1. "Het Briefhoofd circa 1850-1920"

Hierbij voeg ik een exemplaar van het bedrijf van wijlen mijn vader, Groentemarkt, 10 Oostende. Het oorspronkelijk briefhoofd is echter in het lichtblauw. (i)

2. "Ary Sleeks - Raf Seys - pag. 80/103".

Het is absoluut zeker dat er een ondergrondse verbinding bestond met het huis aan de Parijsstraat en het Koninklijk Chalet. Ik persoonlijk heb dit nog gezien. Ten andere dit huis vormde samen met het hoekhuis Parijsstraat-Koningstraat, het hotel "Chatham", later "Hotel de Paris", uitgebaat door mevrouw Esther Jonckheere, weduwe van wijlen de heer Albert Dechaene, stadsbediende en sterke Vegist. Gezegde villa werd bewoond door Baronne De Vaughan, doch dit was vóór mijn tijd...

Armand COULIER

(1) Uw fotocopie hebben we aan Robert Leroy overgemaakt, die U van harte dankt voor de aanvulling van zijn collectie.

Oostendse vluchtelingen tijdens W.O. I te Veurne

Mede door paniekwaaierende vluchtelingen uit het binnenland trok vanaf einde september 1916 menig Oostends gezin op de vlucht voor het aanrukkende Duitse leger. Waar de meeste vissersfamilies uitweken naar Engeland, zochten anderen hun heil dichterbij huis, met de hoop op spoedige kentering. Eens het front gestabiliseerd was van terugkeren geen sprake meer en werd noodgedwongen uitgezien naar een voorlopig verblijf.

Een optelling van vluchtelingen gedaan te Veurne op 10 mei 1917 laat ons toe er volgende Oostendse gezinnen uit te halen die een betrekkelijk veilig onderkomen hadden gevonden op Veurn's grondgebied bij bevriende familie's, in verlaten of geteisterde woningen of in noodbarakken op de wijk Bewesterpoort.

Het gezin Aloïs Dewilde (6 pers.) : Bannekalsijde

Henri Populier met vrouw en drie kinderen : Brugsesteenweg

Emma Spellier en kind : Ollevierlaan 26

Het gezin Edmond Vandenberghe (5 pers.) : Duinkerkekeiweg

Marie Verstraten, wed. Debergh (3 pers.) : Iepersteenweg

Anna Verbanck : Noordburgweg 42

Maurits Van Nevel : Kromfortstraat 10

Arthur Hubrecht met vrouw en kind : Houtemsesteenweg 26

Stephanie Traen met twee kinderen : Veldstraat 6

Karel Maertens en echtgenote en het gezin Edward De Mersseman (3 pers.) : Veldstraat 15

Edward Knockaert met echtgenote en kind : Moerestraat

Emiel Dewyze (3 pers.) : Moeresteenweg 16

Het echtpaar August Goethals : Brugstraat 38

Het gezin Elisa Strubbe (4 pers.) : Brugstraat 4

Alb. DAWYNDT

AANWINSTEN BIJ "DE PLATE"

Van de Heer Raymond JAXX uit Gent ontvingen we een ets van Fr. PYCKE, Jules TOUSSAINT DE SUTTER voorstellend. Een foto van TOUSSAINT DE SUTTER met zijn vrouw, genomen op de camping te Fréjus enkele dagen alvorens zij er aan hun rampzalig einde kwamen, en een foto van de grafsteen TOUSSAINT DE SUTTER te Fréjus. Een Kursaalprogramma van 10 juli 1932 en een groepsfoto van de cellisten van het Kursaalorkest in 1922.

De Heer R. JAXX was cellist in het Kursaalorkest in de periode 1920-1930 en bewaart de beste herinneringen aan TOUSSAINT DE SUTTER, maar ook aan andere muzikale grootheden van het Oostende van toen : GADEYNE, MOQUE, VANHESTE, VAN THUYNE...
Onze dank aan de Heer Raymond JAXX !

X X X

Van de Heer Roger EELBO ontvingen we volgende militaria :

- 1) H. QUINOT : Recueil illustré des Ordres de Chevalerie et décorations belges de 1830 à 1963 ;
- 2) 2 médailles Wereldoorlog I (met beeldenaar van Koning Albert) ;
- 3) "Maatschappij Leopold I" Vilvoorde (Vaandel uit 1882).

Van de Heer Purie VERRAERT : Plan van de Stad Oostende, door CLEMENT opgemaakt kort na Wereldoorlog I.

N.H.

OOSTENDSE SCHILDERS VAN SCHEEPSPORTRETTEN IN ACHTERGLASTECHNIEK

Onder deze titel liet ik anno 1978 enkele artikels afdrukken in "De Plate".
Op blz. 78/III had ik het over de anonieme P.N. Zijn echte naam kennen we nog niet, maar we kunnen zijn catalogus met 1 églorisé aanvullen :

"GEVECHT TUSSEN HET BRITSE FREGAT 'SHANNON', 38 STUKKEN EN HET AMERIKAANSE FREGAT 'CHESA PEAK', 38 STUKKEN, VOOR DE AMERIKAANSE KUST NABLIJ BOSTON OP 1 JUNI TIJDENS DE ENGELS-AMERIKAANSE OORLOG (1812-1814)".

Het schilderij, omstreeks 1830 uitgevoerd, werd door P. SOLVAY uit Tervuren anno 1977 aan het Nationaal Scheepvaartmuseum te Antwerpen geschonken.

Zie : "Museumleven", 6, 1979, p. 36-37 (met afb.).

N. HOSTYN

P.S. Wie doet "De Plate" eens zo'n milde geste !?

VERBOUWE

Ons lid de Heer Jan CHRISTIAENS, architect, zoekt een exemplaar te kopen van het werk van A. Verbouwe : "Iconografie van het Arrondissement Oostende".

Wie hem kan helpen mag hem opbellen op nr 70.80.85.

O. V.

VERGETEN OOSTENDSE SCHILDERS - XI : AUGUSTE MUSIN

In "De Plate" van februari 1976 verscheen de eerste aflevering van mijn reeks "Vergeten Oostendse Schilders". Ze was gewijd aan de figuur van marineschilder François MUSIN (1). In deze bijdrage was terloops al sprake van diens zoon Auguste, die eveneens een gevierd kunstschilder was met de marine als specialiteit.

Onderstaand artikel dan, is meer speciaal aan MUSIN-junior gewijd. Ook hij bleef tot op de dag van vandaag onbestudeerd.

Auguste MUSIN werd op 23 april 1852 te Oostende geboren als zoon van François-Etienne MUSIN en Marie-Célestine GOSSELIN, een Brusselse bloemenschilderes. François MUSIN was 31 jaar, zijn echtgenote 26 jaar toen Auguste geboren werd. Auguste's moeder zou kort na zijn geboorte sterven.

Alhoewel François toen al een gevierd marinist was, vermeldde de geboorteakte van Auguste hem nog als "koopman in oesters". Men weet dat François' vader oesterkweker was. Dat stond al te lezen in het "Oostends Oesterboek" door mezelf geschreven in samenwerking met de Heer R. HALEWYCK. Met een schilderende vader en moeder moest Auguste wel in hun voetsporen treden.

Zijn jeugd jaren bracht Auguste door in het ouderlijk huis Grensstraat 114 te Sint-Joost-ten-Noode. Hij ontving er zijn opleiding in zijn vaders' atelier.

Amper 15 jaar oud was Auguste MUSIN al druk bedrijvig in zijn vak. A. VERBOUWE (2) vermeldt werkjes die hij in 1867 te Oostende tekende : de Vuurtoren in de "Cercle du Phare" (9 september), het oude stapelhuis (14 september), een werf op het Hazegras (15 september), gezicht door een venster (4 mei), de kazerne (21 september). Uit 1868 dateert een gezicht uit Nieuwpoort.

Anno 1869 ontving de jonge Auguste al een onderscheiding te Dunkerque. Van toen af was hij ook een vaste waarde in de meeste binnen- en buitenlandse tentoonstellingen.

Op 24 augustus 1871 was hij te De Panne. Hij tekende er die dag het Casino. Dat werkje werd eveneens door A. VERBOUWE gesignaleerd (3). Nog in dat jaar schonk Auguste MUSIN een "Pier te Terneuzen" voor de expo-tombola ten voordele van de bouw van een nieuw hospitaal te Oostende.

Het werk werd in juli 1871 in het Casino (Stadhuis) tentoongesteld.

Omstreeks 1872 trad Auguste MUSIN in het huwelijk met zijn nicht Clémence MUSIN uit Neuilly-sur-Seine. Zij was schrijfster van een groot aantal nu verbleekte romans en nouvelles die verschenen in de "Revue de Belgique" en zelfs in Oostendse dagbladen van die tijd.

Hun eerste kind, François-Auguste, werd nog te Parijs geboren.

Hij werd later luitenant bij de lange omvaart. Wat er verder met hem gebeurde is me niet bekend, alhoewel ik vermoed dat hij nog voor zijn vader overleed.

Kort nadien vestigden de MUSIN's zich enkele jaren in de Blomfield Road te Shepherd's Bush, Londen. In 1874 werd er hen een dochttertje Marguerite-Raphaëlle geboren. Ze overleed jong te Sint-Joost-ten-Noode in 1899.

Op 3 oktober 1874 was Auguste MUSIN weer te Oostende : op die dag maakt hij er een tekening van het staketsel.

Uit MUSIN's Londense periode (ca. 1874-1876) stammen uiteraard veel doeken met Engelse motieven : "De Thames nabij Londen", "Boten in het Kanaal", "De monding van de Thames"...

Van latere datum zijn gezicht op Dover, Eddystone, Deal & Weymouth.

Na Londen vestigde Auguste MUSIN zich terug te Sint-Joost-ten-Noode, in het huis van zijn vader .

Van 12 juli 1877 dateert een tekening die het "Favillon du Rhin" op de Oostendse Zeedijk voorstelt.

Te Brussel was Auguste MUSIN aangesloten bij de "Cercle Libre de l'Observatoire", een alitaire, oer-conservatieve kunstenaarsgroepering. Andere leden van deze "Cercle" waren ondermeer CH. BRUNIN, J. DEVRIENDT, L. HERBO, C. VAN LEEMPUTTEN, A. SERRURE & CH. VAN DEN EYCKEN.

In de tachtiger jaren werkte MUSIN voor magazines als "The Graphic", "London News" en "L'Univers Illustré" : massa's rake tekeningen van mensen en dieren in hun gewone doen geobserveerd.

Op 2 augustus 1890 was hij te Oostende getuige van de ontvangst van Wilhem II. Hij legde het gebeuren in een aquarel vast.

Op 14 februari 1892 zat hij mee aan op het banket ter ere van zijn stadsgenoot Euphrosina BEERNAERT te Brussel (4).

In 1893 richtte A. MUSIN een brief aan het Oostendse stadsbestuur om aan te dringen op de spoedige restauratie van de werken van zijn vader uit het Kursaal. Deze aadden erg van vocht geleden. Als restaurateur stelde MUSIN zijn collega en vriend Henri PERMEKE voor (5). Omstreeks 1893 ook overleed zijn echtgenote.

(wordt voortgezet)

Norbert HOSTYN

nota's :

- (1) over François MUSIN leze men ook :
N. HOSTYN, De zee en de kunst. François Musin, in Neptunus. Info-Marine, 3, 1978-1979.
- (2) A. VERBOUWE, Iconografie der gemeenten van West-Vlaanderen, 3. Iconografie van het arrondissement Oostende, Brussel, s.d.
- (3) A. VERBOUWE, Iconografie der gemeenten van West-Vlaanderen, 1. Iconografie van het arrondissement Veurne, Brussel, s.d.
- (4) N. HOSTYN, Vergeten Oostendse Schilders, Euphrosine Beernaert, in "De Plate", december 1978
- (5) H. PERMEKE, Catalogue descriptif illustré. Musée Communal d'Ostende, Oostende, 1897.

AANWINSTEN VAN 'DE PLATE'

Vanwege de Heer DE CANDT ontving "De Plate" het Vaandel van de "Lustige Whisters", een kaartclub gesticht in 1929 en ontbonden in 1979.

De Heer DE CANDT schonk de vlag in naam van alle nog levende leden van de ontbonden maatschappij.

Het is een mooi geborduurd vaandel, waarop men o.a. de 52 speelkaarten heeft afgebeeld.

G.V.

Fotografische documenten

In het Heemkundig Museum "De Plate" zijn tot eind september twee bescheiden thematentoonstellingen te bezichtigen.

- Een eerste hangt, door prentkaarten en documenten uit de verzameling van Gilbert Vermeersch, een beeld op van de kusttram-historiek, dit naar aanleiding van de proeven met de nieuwe kusttrams.
- De tweede houdt verband met "150 jaar België". Met behulp van fotodocumenten uit de archieven van de Stedelijke Musea en de Heemkring "De Plate" wordt het verband Vorstehuis-Oostende geëvoceerd.

Het Heemkundig Museum is in september nog dagelijks (uitzond. dinsdags) geopend van 10 tot 12 en van 15 tot 17 uur.

Oktober is sluitingsmaand, maar in november pakken we uit met een expo rond het thema "DE VROEGE OOSTENDSE FOTOGRAFIE".

N.H.

Vraag

Ik bezit een prentkaart van uit Gistel verzonden, gedateerd 9 oct. 1913, met volgende tekst :

Mon cher Edouard,

Sur une proposition la ville d'Ostende qui a accepté mon travail historique et héraldique de la façade de l'hôtel de ville, a déjà commencé les dessins ; il y aura 5 écussons : 1. Marguerite Constantinople 1267 (éleva Ostende au rang de ville) ; 2. Armoiries communales ; 3. Philippe le Bon 1445 fit creuser le port ; 4. Maison autriche-espagnol : un seul écusson pour Marguerite d'Autriche (qui fit vendre de la patrie 1747 prospérité d'Ostende ; Joseph II agrandissement du port ; 5. Ecusson des armes de Saxe Cobourg, fondateurs d'Ostende.

Tache de trouver les armes personnelles du Roi des belges. C'est un lion en noir Ce sera de l'art sculpture sur pierre blanche. Je compte sur toi...

ton Robert

De kaart is geadresseerd aan Edouard de Beaucourt, 153 Avenue de la Couronne - Kroonlaan Ixelles-Bruxelles.

Het spreekt vanzelf dat de verzender van de kaart niemand minder was dan Robert DE BEAUCOURT DE NOORTVELDE, die talrijke historische werkjes over de kust publiceerde. Doch is er nog iemand die kan zeggen over welk ontwerp het hier ging ? Waarschijnlijk werd het in 1914 door het naderend oorlogsgevaar nooit uitgevoerd. In ieder geval spreekt C. LOONTIENS er in zijn "Monuments historiques d'Ostende" er niet over.

O. VILAIN

Laattijdig

Dat het september-nummer wat laattijdig verschijnt is buiten onze wil. We dienden te wachten of de voordracht van september zou doorgaan. Inmiddels is dit nummer weer aangegroeid tot 29 blz., zodat men niet alle redenen tot klagen heeft.

De illustraties op pag. 4 en 13 werden deze maand aangeboden door Norbert HOSTYN, die voor zijn laatste spreekbeurt in "De Plate" het geld van een geschenk liever zag gespendeerd worden in 2 illustraties.

Hartelijke dank !

O. VILAIN

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" IS STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

De laatste
uitgegeven boeken

zijn **ALTIJD**

te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen